FÍGGJARMÁLARÁÐIÐ

Argir, tann 21. mars. 2012

Løgtingið

Løgtingsmál nr. xx/2011: Uppskot til løgtingslóg um eftirlønarsamansparing og skatt av eftirløn (Eftirlønarlógin)

Uppskot

til

løgtingslóg um eftirlønarsamansparing og skatt av eftirløn (Eftirlønarlógin)

Kapittul 1

Vavið

§ 1. Persónur, sum hevur fylt 21 ár, men ikki 67 ár, og sum hevur fulla skattskyldu til Føroyar, hevur skyldu at spara saman til egna eftirløn.
Stk. 2. Persónur, sum í sínum setanarviðurskiftum vinnur tænastumannaeftirlønarrætt, er ikki fevndur av hesi løgtingslóg við atliti at tí løn, hann vinnur sambært tænastumannastarvinum.
Stk. 3. Lesandi uttanlands, sum hevur varðveitt fulla skattskyldu til Føroyar, hevur ikki skyldu til at spara saman til egna eftirløn eftir hesi løgtingslóg við atliti at inntøku, ið er forvunnin uttanlands.
Stk. 4. Persónur, ið fær eftirlønarútgjald sambært hesi løgtingslóg skal ikki framhaldandi spara saman til egna eftirløn av løn, ið hann forvinnur.
Stk. 5. Persónur, ið flytir til Føroya í styttri tíðarskeið enn 60 mánaðir í tíðaravmarkað starv, kann søkja TAKS um at vera frítikin fyri at rinda til eina føroyska eftirlønarskipan sambært hesi løgtingslóg. Landsstýrismaðurin ásetir í kunngerð nærri reglur.

§ 2. Bundna eftirlønargjaldið er frá 1. januar 2013 í minsta lagi 1 prosent av A og B-inntøkuni, og eftirlønargjaldið hækkar 1 prosentstig árliga til 15 prosent í 2027.
Stk. 2. Arbeiðsgevarin hevur við teimum avmarkingum, sum eru nevndar í § 1, stk. 2, 4 og 5 og § 4, skyldu at rinda eftirlønargjaldið hjá løntakara. Er eftirlønargjaldið ásett í starvssáttmála, er

hesin prosentpartur galdandi í tann mun, hann er hægri enn ásett í stk. 1.
Stk. 3. Persónur við B-inntøku skal gjalda eftirlønargjald sambært stk. 1. Gjaldið verður goldið á sama hátt sum B-skattur.
Stk. 4. Uttan mun til prosentásetingina í stk. 1, hevur eingin skyldu til at gjalda meira enn 90.000 krónur árliga í eftirlønargjaldi netto. Upphædd oman fyri 90.000 krónur kann verða goldin útaftur av eftirlønarveitara, tá TAKS hevur játtað umsókn um útgjalding hjá eftirlønar-samansparara, ið eftirlønarveitari avgreiðir. Umsóknin skal vera TAKS í hendi í seinasta lagi 1. juni árið eftir inngjaldsárið.
Stk. 5. Eftirlønarsamansparari kann sjálv-boðin gjalda meira enn tað í stk. 1 nevnda prosentgjald, men tó í mesta lagi 200.000 krónur árliga netto. Sjálvboðið inngjaldið kann ikki rindast útaftur sambært stk. 4.

§ 3. Persónur, sum er yngri enn 21 ár, og persónur, sum er vorðin 67 ár, men ikki 70 ár, kann gjalda til eftirløn sambært hesi løgtingslóg. Gjaldið kann halda fram til í seinasta lagi, tá eftirlønarútgjald byrjar, ella til eftirlønarsamansparin verður 70 ár.
Stk. 2. Persónur, ið er fevndur av § 1, stk. 1, og sum ikki frammanundan hevur eina eftirlønarskipan, hevur skyldu til at stovna eftirlønarkontu hjá einum av TAKS góðkendum eftirlønarveitara.
Stk. 3. Landsstýrismaðurin kann við kunngerð áseta nærri reglur fyri tann, ið er fevndur av eftirlønarskipan uttanlands sum part av arbeiðssáttmála við arbeiðsgevara við heimstaði uttanlands, og har arbeiðið verður útint uttan fyri Føroyar.

§ 4. Tað í § 2, stk. 1 ásetta prosentgjaldið verður ikki rindað av niðanfyri nevndu peningaupphæddum:

1. Uppihaldspeningur sambært hjúnabandslóggávuni.
2. Barnapeningur sambært ”lov om børns retsstilling”.
3. Fólkapensjón.
4. Lutaeftirløn.
5. Lívrenta o.a.
6. Fyritíðarpensjón og veitingar frá vardum verkstaði.
7. Avlamisveiting.
8. Óarbeiðsførisveiting.
9. Forsorgarhjálp eftir forsorgarlógini.
10. Útbúgvingarstuðul.
11. Vinningur av eydnuspæli, legati, sømdargávum o. l.

§ 5. Eftirlønarsamansparin eigur persón-liga sína samansparing, ið er undandrigin ræði hjá eftirlønarsamansparara, og er vard fyri úttøku ella aðrari rættarsókn frá ognarum. Eftirlønarsamansparingin kann ikki avhendast, veðsetast ella verða nýtt sum mótrokning fyri møguligum kravi frá eftirlønarveitara.
Stk. 2. Eftirløn kann ikki verða fyri rættar-sókn, fyrr enn hon er útgoldin.
Stk. 3. Henda løgtingslóg forðar ikki fyri, at eftirlønarsamansparing, ið eru inngoldin eftir 1. januar 2013, kann gerast partur av felags búnum, sum í sambandi við hjúnaskilnað verður býtt og flutt millum eftirlønarsamansparingar og eftirlønar-veitararnar hjá hjúnafeløgunum, uttan at avgjald verður rindað til landskassan.

Kapittul 2

Eftirlønarveitarar

§ 6. TAKS góðkennir eftirlønarveitara, ið er skrásettur og hevur heimstað í Føroyum.
Stk. 2. Eftirlønarsamansparing skal stov-nast í lívstryggingarfelagi, eftirlønargrunni ella peningastovni, ið váttar at fylgja ásetingum sambært hesi løgtingslóg.
Stk. 3. Umsitingar- og avgreiðslugjald av eftirlønarskipan hjá tí einstaka persóninum verður goldið av eftirlønarsaman-sparingini. Umsitingar- og avgreiðslugjøld av eftirlønarskipan skulu vera gjøgnumskygd.

§ 7. Eftirlønarveitarar skulu senda árliga teldutøka kunning til TAKS um upplýsingar hjá øllum teimum, ið eru skrásett í eftirlønarskipanini hjá eftirlønarveitaranum. Kunningin skal vera TAKS í hendi í seinasta lagi 20. januar eftir inntøkuárið ella fyrsta gerandisdag eftir 20. januar. Landsstýrismaðurin ásetir í kunngerð, hvørjar upplýsingar skulu sendast til TAKS, og hvussu hesar upplýsingar skulu latast TAKS.

Íløgureglur fyri eftirlønarveitarar

§ 8. Eftirlønarsamansparingar í peningastovni, skulu vera á serligari eftirlønarinnlánskontu, í puljum ella serligum virðisbrævagoymslum. Eftirlønarsamansparing í tryggingarfelag, har tryggingarfelagið ikki hevur átikið sær nakran íløguváða er at skilja sum eftirlønarsamansparing í peningastovni.

Stk. 2. Í eftirlønarhøpi í sambandi við virðisbrævahandil skal eftirlønarsamanspararin í peningastovni vera bólkaður sum smákundi sambært "bekendtgørelse for Færøerne om investorbeskyttelse ved værdipapirhandel”.

Stk. 3. Tað verður einans loyvt eftirlønarsamansparara í peningastovni at gera íløgur í børsskrásett virðisbrøv í londum í Zone A øki. Eftirlønarveitarin fremur virðisbrævahandilin vegna eftirlønarsamanspararan.

§ 9. Eftirlønarsamansparari í peningastovni kann hava íløgur í børsskrásett virðisbrøv sambært talvuni niðanfyri.

Aldur í ár	Partabrævapartur í mesta lagi
- 34	80
35 - 44	70
45 - 49	60
50 – 59	50
60 - 64	40
65 - 69	30
70 -	15

Stk. 2. Tá partabrævaparturin hjá einum persóni er oman fyri hámarkið, sum er ásett í talvuni í stk. 1, verður rebalanserað.

Stk. 3. Persónur, yngri enn 60 ár, verður ikki álagdur at selja av partabrævagoymslu, hóast virðið av partabrævapartinum er oman fyri tað hægst loyvda. Rebalanserað verður soleiðis, at íløgur bert kunnu verða gjørdar í lánsbrøv, inntil partabrævaparturin er komin niður á hægst loyvda markið fyri partabrævapartin sambært stk. 1.

Stk. 4. Hjá persóni, ið er 60 ár ella eldri, skal íløgurøðin rebalanserast niður á hægst loyvda partabrævapart í seinasta lagi fyrsta handilsdag eftir, at persónurin er fyltur ávikavist 60, 65 og 70 ár, sum ásett í talvuni í stk. 1.

Stk. 5. Virðisbrævagoymslan verður gjørd upp til marknaðarvirðið í seinasta lagi 2 mánaðir fyri, at eftirlønarsamansparari ynskir at byrja útgjald, og í fyrsta lagi 2 mánaðir fyri, at eftirlønarsamansparari verður 67 ár, og í seinasta lagi 2 mánaðir fyri, at eftirlønarsamansparari verður 70 ár.

Stk. 6. Tað er skylda hjá eftirlønarveitara at tryggja, at ásetingarnar í § 8 og § 9 verða fylgdar.

Kapittul 3

Útgjaldshættir

§ 10. Eftirlønarútgjald kann, við undantak av stk. 5, í fyrsta lagi byrja, tá ið eftirlønarsamansparari verður 67 ár og í seinasta lagi tann dagin, hann verður 70 ár. Í samansparingartíðarskeiðnum er alt virði, ið er knýtt at eftirlønarsamansparingini, at meta sum lutaeftirløn, um eftirlønarsamansparari ikki hevur valt alla ella part av eftirlønarsamansparingini sum lívlanga veiting.

Stk. 2. Eftirlønarsamansparari boðar umvegis eftirlønarveitara TAKS frá útgjaldi. Fráboðanin skal vera í seinasta lagi 2 mánaðir áðrenn útgjald byrjar. Í fráboðanini til TAKS verður ásett, hvussu og nær samansparda eftirlønin skal útgjaldast.

Lutfalsliga verður býtt soleiðis:
1) í minsta lagi 45% sum lívlong veiting (lívrenta).
2) í mesta lagi 55% sum lutaeftirløn.
3) í mesta lagi 10% sum kapitalútgjald.

Lívslong veiting (lívrenta) er ein eftirlønarskipan, sum verður útgoldin leypandi, so leingi tann tryggjaði persónurin er á lívi, og fellur síðan burtur, tá ið hann doyr.
Lutaeftirløn er eftirlønarskipan, ið verður útgoldin í eins stórum lutum yvir eitt ásett tíðarskeið. Tíðarskeiðið skal verða í minsta lagi 10 ár.
Kapitalútgjald er upphædd, sum verður útgoldin í einum. Í mesta lagi 10 prosent av samlaðu eftirlønarsamansparingini kann verða útgoldin sum kapitalútgjald.
Stk. 3. Frá valda útgjaldsdegi sambært stk. 2 er valið bindandi, tó kann parturin, sum fer til lívlanga veiting økjast, og tað er TAKS, ið gevur loyvi eftir skrivligari áheitan frá eftirlønarsamansparara umvegis eftirlønarveitara.
Stk. 4. Lívlanga veitingin, kann ongantíð verða kravd at vera hægri enn 70 prosent av eini arbeiðaraløn sambært sáttmálanum millum hjá Føroya Arbeiðarafelag og Føroya Arbeiðsgevarafelag. Upphædd, ið er oman fyri ta kravdu lívlongu veitingina, kann flytast til lutaeftirlønarsamansparingina.
Stk. 5. Fyri eftirlønarsamansparara, har tað læknafrøðiliga verður staðfest, at hann, grundað á sjúku, hevur niðursettan væntaðan miðallivialdur, ber til at byrja eftirlønarútgjald, áðrenn eftirlønarsamanspararin verður 67 ár, sum er ásett í stk. 1. TAKS váttar, at útgjald av eftirlønarsamansparingini kann byrja eftir áheitan frá Almannastovuni. Upphædd, ið skuldi verið brúkt til lívrentu, kann ístaðin verða brúkt til lutaeftirløn. 10 prosent av samansparingini kann verða útgoldin sum kapitalútgjald og rest sum lutaeftirløn.
Stk. 6. Eftirløn kann í seinasta lagi fara í útgjald sama dag, sum eftirlønarsamanspararí verður 70 ár. Útgjald av lutaeftirløn og lívlangari veiting byrja samstundis.
Stk. 7. Verður ikki fráboðað 2 mánaðir fyri 70 ára aldur sambært stk. 2, verður alt uppspart eftirlønarvirðið gjørt upp soleiðis, at 45% fer til lívrentu, og 55% verður útgoldið sum lutaeftirløn yvir 10 ár.

§ 11. Eru eftirlønarsamansparingar hjá fleiri eftirlønarveitarum, kann eftirlønarsamansparari geva einum ávísum eftirlønarveitara heimild til at savna saman samlaðu virðini frá øllum eftirlønarveitarunum. Landsstýrismaðurin ásetir nærri reglur fyri mannagongd og kostnaði.
Stk. 2. Er samlaða eftirlønarsamansparingin minni enn 300.000 krónur við eftirlønaraldur sambært § 10, stk. 2, kunnu 50.000 krónur rindast út sum kapitalútgjald, og restin verður útgoldið við 4.000 krónum um mánaðin.

Útgjald við deyða

§ 12. Í samansparingartíðarskeiðnum er eftirlønin at meta sum lutaeftirløn, um ikki lívlong veiting er vald. Tá eftirlønarsamansparari doyr, fellur samansparda eftirlønarupphæddin til njótunartilskilaða sambært eftirlønarsáttmálanum.
Stk. 2. Um njótunartilskilaði er hjúnafelagi ella sambúgvandi, tó ikki barn, kann hann velja at fáa alla ella part av eftirlønarsamansparingini flutta skatta- og avgjaldsfrítt til sína egnu eftirlønarsamansparing, og verður tann samanlagda eftirlønarsamansparingin fevnd av ásetingunum í hesi løgtingslóg.
Stk.3. Hevur eftirlønarsamanspararin eingi nærmastu avvarðandi, og er eingin njótunartilskilaður innsettur, verður eftirlønarupphæddin umløgd til eitt kapitalútgjald. Peningaupphæddin verður síðan partur av búnum.

Stk. 4. Skiftirætturin sendir skjøl til góðkenningar hjá TAKS vísandi til hesa grein.

Kapittul 4

Skattur av eftirlønarsamansparing

Inngjald við frádráttarrætti í skattskyldugu inntøkuni

§ 13. Inngjøld til eftirlønarskipan verða goldin á eftirlønarkonto, stovnað sambært hesari løgtingslóg.
Stk. 3. Rindast skulu 40 prosent í eftirlønarskatti av inngoldnum eftirlønargjaldi. Hvussu eftirløn og eftirlønarskattur verður rindaður, verður nærri ásett í kunngerð. Tað er burtursíggingarrættur og frádráttarrættur fyri inngjøld eftir hesi løgtingslóg í skattskyldugu inntøkuni. Sami skattligi frádráttarrættur er við sjálvbodnum inngjaldi sambært § 2, stk. 5 og § 3, stk. 1, og inngjaldi sambært stk. 5 í hesi grein.
Stk. 3. Frádrátturin í skattskyldugu inntøkuni fylgir inntøkuárinum, har inngjaldið sambært stk. 2 er farið fram.
Stk. 4. Av inngoldna eftirlønargjaldinum kann í mesta lagi ein triðingur verða brúktur til trygging, meðan restin skal verða nýtt til eftirlønarsamansparing. Tað er einans burtursíggingarrættur og frádráttarrættur í skattskyldugu inntøkuni fyri inngjød til avlamis- og óarbeiðsføristrygging.
Stk. 5. Har tryggingarveitari rindar eftirlønargjaldið hjá persóni, ið fær fulla ella partvísa óarbeiðsførisveiting, kann eftirlønargjaldið, ið tryggingarveitarin rindar, ikki dragast frá í skattskyldugu inntøkuni hjá hesum persóni.
Stk. 6. Tá persónur, ið hevur verið undir avmarkaðari skattskyldu til Føroya, kemur undir fulla skattskyldu til Føroya, verður eftirlønargjaldskylda at roknað frá tí degi hann er avmarkað skattskyldugur til Føroyar, samsvarandi áseting í løgtingslóg um landsskatt og kommunuskatt (skattalógin).

§ 14. Rentur og annar vinningur í eini eftirlønarskipan eru hvørki skatta- ella avgjaldskyldug.
Stk. 2. Tað sama er galdandi fyri vinning og tap við innloysing ella sølu av partabrøvum, sølu av tekningarrætti, vinningi og tapi vegna kursbroytingar av lánsbrævagoymslu, útlutan av avtøkuvinningi ella líknandi, tá virðisbrøvini eru partur av eini eftirlønarsamansparing.
Stk. 3. Í samband við útgjald verður rentutilskriving, uppspart bonus og annar vinningur sambært stk. 1 og 2 roknað upp í samlaðu útgjaldsupphæddina og rindað avgjalds- og skattafrítt útaftur.

Inngjald uttan frádráttarrætt í skattskyldugu inntøkuni

§ 15. Inngjøld til eftirlønarskipan í Føroyum, sum ikki koma undir treytirnar í hesi løgtingslóg, hava ikki burtursíggingarrætt ella frádráttarrætt í skattskyldugu inntøkuni.

Stk. 2. Útgjald sambært stk. 1 verður ikki skattað, tó skal rentutilvøkstur viðgerast eftir kapitalvinningsskattalógini í samansparingartíðarskeiðnum, og virðisøking av eini slíkari eftirlønarskipan verður skattað árliga, ið eftirlønarveitari rindar beinleiðis til landskassan vegna eftirlønarsamansparara. Landsstýrismaðurin ásetir nærri reglur.

Kapittul 5

Ymiskar ásetingar

Javning av upphæddum

§ 16. Upphæddirnar, sum eru ásettar í § 2, stk. 4 og stk. 5 og § 11, stk. 2 í hesi løgtingslóg verða árliga javnaðar í mun til prístalið 1. januar 2013, sum verður sett til 100. Broytingin í upphæddunum verður útroknað hvønn 1. juli og kunngjørd av

landsstýrismanninum sum galdandi fyri komandi álmanakkaár.

Ásetingar um revsing

§ 17. Verður ásetingin í § 7 ikki fylgd, verða dagbøtur upp á 50.000 kr. álagdar fyri hvønn dag, ið fer út um fyrsta gerandisdag eftir 20. januar.
Stk. 2. Heldur eftirlønarveitari ikki ásetingarnar í § 9 og § 11, stk. 2, sendir TAKS í fyrsta lagi eina ávaring. Um brotið ikki verður rættað, kann eftirlønarupphæddin verða flutt til annan eftirlønarveitara at umsita uttan kostnað fyri eftirlønareigaran.
Stk. 3. Um eftirlønarveitari áhaldandi ikki fylgir áseting í hesi løgtingslóg, kann TAKS taka aftur góðkenning sambært § 6, stk. 2. Landsstýrismaðurin ásetir í kunngerð nærri reglur.

Kapittul 6
Skiftisásetingar

§ 18. Persónur, sum er føddur áðrenn 1. januar 1955, og sum fram til 1. januar 2013 hevur goldið til eftirlønarskipan í Danmark við burtursíggingarrætti ella frádráttarrætti í skattskyldugu inntøkuni í Føroyum, kann halda áfram við at gjalda til hesa eftirlønarskipan í staðin fyri at gjalda bundna eftirlønargjaldið eftir § 2 í hesi løgtingslóg. Fyri inngjaldið verður veittur burtursíggingarrættur ella frádráttur í skattskyldugu inntøkuni og rindað verður 40 prosent í eftirlønarskatti samsvarandi § 13. Loyvi verður givið eftir umsókn til TAKS. Útgjaldsleisturin fylgir áseting, ið er galdandi sambært eftirlønarsáttmálanum.
Stk. 2. Persónur, ið er føddur fyri 1. januar 1950, hevur ikki skyldu til at spara saman til egna eftirløn eftir § 1, stk. 1, men kann eftir egnum ynski spara saman til eftirløn sambært hesi løgtingslóg.
Stk. 3. Freistin at stovna eftirlønarkontu er sett til 1. januar 2013 fyri tann, ið er fyltur 21 ár 1. januar 2013. Persónur, ið verður 21 ár eftir 1. januar 2013, skal í seinasta lagi á 21 ára føðingardegi sínum stovna eftirlønarkontu.

§ 19. Henda løgtingslóg kemur í gildi 1. januar 2013.

Kap. 1. Almennar viðmerkingar

Hetta lógaruppskotið er ein dagførd útgáva av tí lógaruppskoti (Løgtingsmál nr. 170/2010), ið varð lagt fyri Løgtingið 7. mars 2011, men síðani fall burtur tí at tingsetan endaði. Síðan er hend tann broyting, at pensjónsinngjøld nú verða skattað við inngjald í staðin fyri við útgjald. Hetta hevur havt við sær, at neyðugt hevur verið at gjørt broytingar í uppskotinum. Av øðrum broytingum er einans talan um smærri tillagingar, annars er lógaruppskotið líkt tí gamla uppskotinum.

Inngangur

Løgtingslóg um eftirlønarsamansparing og skatt av eftirløn, nevnd eftirlønarlógin, verður við hesum løgd fyri Løgtingið.

Endamálið er at fremja eina bundna eftirlønarsamansparing fyri allar borgarar við tilknýti til arbeiðsmarknaðin. Talan er um nýggja lóggávu á økinum.

Nýggjar reglur verða gjørdar um inngjald og útgjald av eftirlønarsamansparing. Hetta eru reglur, sum í dag eru ásettar í løgtingslóg um skatt av rentutryggingum v.m. (Rentutryggingarlógin), men sum frameftir fara at verða ásettar í nýggju eftirlønarlógini við ávísum broytingum.

Tá samansparingin til eftirløn veksur, gerst eftirlønin sum frálíður so mikið stór, at stórur partur av fólkinum ikki fer at tørva fulla fólkapensjón. At fólkapensjónsútreiðslurnar lutfalsliga fara at minka hevur við sær, at tað almenna í framtíðini betri fer at kunna røkja vælferðartænastur til eldri sum t.d. heimarøkt, ellisheim og sjúkrarøkt.

Gjørt verður vart við, at hetta lógaruppskotið einsamalt ikki hevur nakra sparing við sær í almannapensjónum. Orsøkin er tann, at verandi lóggava ikki gevur møguleika fyri at mótrokna útgjøld eftir hesari lóg í almannapensjónum (sama ger seg galdandi fyri útgjøld sambært verandi rentutryggingarlóg, sum eru inngoldin eftir 1. januar 2012). Í hesum sambandi verður neyðugt at broyta reglurnar um mótrokning, og fer Almannamálaráðið væntandi at leggja hesa lógarbroyting fyri løgtingið í heyst.

Um eftirlønarsamansparingin skal vera til gagns fyri einstaklingin og fyri samfelagið, skal samansparingin tryggja, at fólk í størri mun fíggjarliga klára at forsyrgja sær, tá tey gerast pensjónistar. Tí er neyðugt, at eftirlønarsamansparing verður gjørd við leypandi útgjaldingum og ikki sum kapitaleftirlønarútgjøld í einum. Eisini er neyðugt, at eftirlønin í fyrsta lagi kemur til útgjaldingar frá og við almenna pensjónsaldrinum. Við verandi lóggávu, er møguligt at taka eftirlønina út við 60 ára aldur. Hetta tryggjar ikki, at persónurin hevur nóg mikið eftir at liva av, tá persónurin verður pensjónistur.

Tí verður mælt til, at eftirlønarsamansparing verður gjørd samsvarandi hesum leisti:

- Í minsta lagi 15 prosent av øllum A- og B-inntøkum skal gjaldast til eftirløn.
- Eftirlønarsamansparing kann í fyrsta lagi koma til útgjaldingar, tá ið samanspararin verður 67 ár og í seinasta lagi, tá ið samanspararin verður 70 ár.
- Eftirlønin skal útgjaldast sum í minsta lagi 45 prosent lívlong veiting og í mesta lagi 55 prosent lutaeftirløn.

- Møguligt er at fáa 10 prosent av samansparingini útgoldið sum kapitalútgjald, tá ið útgjald byrjar.

Eftirlønarsamansparing í Føroyum í dag
Hóast nógvir løntakarar í dag rinda til eftirlønarsamansparing, eru tað langt frá øll, ið rinda, og fleiri rinda ov lítið munagóða eftirlønarsamansparing samanborið við onnur lond.

Nærum allir løntakarar hjá tí almenna rinda til eftirlønarskipan, ið sáttmálapartarnir á arbeiðsmarknaðinum, t.e. arbeiðsgevarafeløg og fakfeløg, hava avtalað seg fram til við lønarsamráðingum gjøgnum mong ár.

Stórur partur av løntakarunum á privata arbeiðsmarknaðinum rinda eftirløn, serliga í stórum og vælskipaðum fyritøkum. Kortini eru ikki øll, ið rinda eftirløn, og er tað serliga smærri sjálvstøðug vinnurekandi umframt starvsfólk hjá smáfyritøkum sum t.d. handlum, gistingarhúsum, matstovum, kioskum og hýruvognsfyritøkum, ið ikki gjalda til eftirløn.

Í fleiri pørtum av privata arbeiðsmarknaðinum rindar arbeiðsgevari eftirløn, ið verður útgoldin saman við lønini. Síðan stendur tað til starvsfólkið sjálvt, um tey rinda til eftirløn ella ikki. Ásannast má, at nógv av teimum, ið hava slíkt frælsi, velja eftirlønargjald frá, og hava tí størri tøka inntøku, enn tey, ið rinda eftirløn.

Rentutryggingarlógin

Rentutryggingarlógin, ið kom í gildi í 1971, hevði gomlu donsku "renteforsikringsloven" frá 1958 sum fyrimynd. Sama ár, ið føroyingar settu rentutryggingarlógina í gildi, settu danir sína rentutryggingarlóg úr gildi og í staðin var Pensionsbeskatningsloven sett í gildi.
Rentutryggingarlógin hevur í nógv ár havt dagføring fyri neyðini. Fleiri undanfarin landsstýri hava tí havt ætlanir um at endurskoða og dagføra rentutryggingarlógina, men einki munagott er hent.

Hóast nýggj eftirlønarlóg verður sett í gildi, verður verandi rentutryggingarlóg framvegis í gildi fyri allar inngjaldingar til og við 2012, eins og útgjald fylgir ásetingum í rentutryggingarlógini.

Ásetingar í hesari lóg (*Eftirlønarlógin*)

Øll á arbeiðsmarknaðinum skulu gjalda 15 prosent til eftirløn í seinasta lagi í 2027.
Sambært uppskotinum skulu allir borgarar, ið eru millum 21 og 67 ár og eru á arbeiðsmarknaðinum, gjalda til eftirlønarsamansparing. Rindast skal til eftirlønarsamansparing av øllum A-inntøkum og B-inntøkum.

Bundna gjaldið verður í 2013 sett til 1%, og hækkar tað síðan við einum prosentstigi um árið, til tað í 2027 er komið upp á kravdu 15 prosentini. Talan verður sostatt um eina langa skiftisskipan. Hetta er neyðugt fyri, at gjaldførið hjá teimum, sum í dag rinda lítið ella onki eftirlønargjald ikki skal gerast so vánaligt, at tey ikki fáa svarað hvørjum sítt.

Øll inngjøld til eftirlønarsamansparing sambært hesi løgtingslóg verða skattað við 40%, og við útgjald verða hvørki skattur ella avgjald rindað til landskassan.

Eftirlønin verður sett saman av trimum sløgum av útgjaldi

1. Lívlang veiting (ofta nevnt Lívrenta).

Hetta er ein eftirlønarsamansparing, har samansapararin fær eitt fast eftirlønarútgjald so leingi, sum persónurin er á lívi. Minst 45% av samansparingini skal fara til lívlanga veiting.

2. Lutaeftirløn.

Er ein eftirlønarsamansparing, har samansparda virðið við útgjald verður býtt yvir í minsta lagi 10 ár. Tá øll uppsparda upphæddin er útgoldin steðga útgjaldingarnar. Í mesta lagi 55% av samansparingini kann útgjaldast sum lutaeftirløn.

3. Kapitalútgjald.

Kapitalútgjald er eitt útgjald í einum, tá hin einstaki byrjar útgjald av eftirlønar-samansparingini. Kapitalútgjaldið er ásett til at vera í mesta lagi at 10 prosent av samlaða virðinum á eftirlønarsamansparingini.

Omanfyrinevndu ásetingarnar tryggja sum frá líður, at tann einstaki spararin hevur eina rímiliga stóra eftirløn tey fyrstu 10 árini av pensjónistalívinum og síðani eina minni eftirløn, so leingi persónurin livir.

Einki útgjald fyrr enn við pensjónsaldur

Eftirløn kann sum høvuðsregla í fyrsta lagi koma til útgjaldingar frá pensjónsaldrinum, ið er 67 ár. Útgjald av lívlangari veiting og lutaeftirløn byrjar samstundis og í seinasta lagi, tá persónurin verður 70 ár. Við ikki at loyva útgjald fyrr enn við pensjónsaldur tryggjar landskassin sær, at samansparingin er óbrúkt, tá ið uppspararin kemur til pensjónsaldur.

Tryggingar

Av ásetta inngjaldinum kann ein partur verða nýttur til avlamis- og óarbeiðsføristrygging, tó ongantíð meira enn ein triðingur av bundna inngjaldinum. Aðrar váðatryggingar kunnu sjálvandi verða partur av avtaluni við tryggingarfelagið, men hesar eru ikki umfataðar av hesari løgtingslóg.

Frítøka fyri tænastumenn

Tænastumenn fáa sum part av setanini rætt til eftirløn. Um teir eisini gjalda til eftirløn sambært hesi løgtingslóg av tænastumannalønini, fara teir at fáa tvær eftirlønir. Tí verður ikki álagt tænastumonnum at gjalda til bundnu eftirlønina av tænastumannalønini, men skulu rinda eftirlønargjald av allari aðrari A- og B-inntøku.

Persónar ið starvast uttanlands hjá útlendskum arbeiðsgevara

Persónar, ið eru fevndir av eftirlønarskipan uttanlands sum part av arbeiðssáttmála teir hava við útlendskan arbeiðsgevara fyri arbeiði, ið verður útint uttanlands, eru sum útgangsstøðið eisini fevndir av hesi løgtingslóg, men landsstýrismaðurin kann í kunngerð áseta nærri reglur fyri henda bólkin.

Frítøka fyri fyritíðarpensjónistar

Einki krav er um, at fyritíðarpensjónistar skulu gjalda til eftirløn av sjálvari fyritíðarpensjónini. Men eftirlønargjald skal gjaldast av aðrari A- ella B-inntøku, ið fyritíðarpensjónistar hava.

Frítøka fyri lesandi
Lesandi eru undantikin gjaldi til eftirløn av útbúgvingarstuðlinum. Men hava teir aðra A- ella B-inntøku, skal eftirlønargjald inngjaldast um talan er um fólk sum eru 21 ár ella eldri.

Frítøka fyri persónar, sum arbeiða í Føroyum styttri tíðarskeið.
Endamálið við løgtingslógini er at tryggja, at fólk í Føroyum spara nóg nógv upp til tey verða pensjónistar. Tí er ongin orsøk til at áleggja fólki at fylgja hesari løgtingslóg, sum eftir øllum at døma, ikki fara at búgva her sum pensjónistar. Hetta hevur bara við sær, at tey koma at hava eina lítla eftirløn hangandi eftir sær í nógv ár aftaná, at tey eru farin úr Føroyum. Eisini kann hetta fáa onkran teirra at setast aftur.

Tí er ásett, at persónar, sum arbeiða í Føroyum í eitt tíðarskeið styttri enn 60 mánaðir kunnu verða undantiknir frá hesari løgtingslóg. Tað vil siga, at alt sum hesir persónar forvinna, verður skattað sum vanlig skattskydug inntøka eftir Skattalógini og onki verður inngoldið til eftirløn. Hesi kunnu sjálvandi flyta pening til útlendska eftirløn, men hetta verður gjørt av skattaðum pengum og ikki sambært hesari løgtingslóg.

Hámark fyri inngjald til lógarbundnu eftirlønina
Eingin borgari verður kravdur árliga at rinda meira enn 90.000 kr. eftir skatt til lógarbundnu eftirlønina. Endamálið við løgtingslógini er, at allir borgarar skulu hava eina hóskandi samansparing, tá teir verða 67 ár. Um einki hámark er, so er vandi fyri, at samlaða samansparingin verður órímiliga stór hjá teimum, sum hava sera stóra inntøku.

Hámark fyri sjálvboðið inngjald til eftirløn
Tað er loyvt at rinda inn meira enn tey lógarkravdu 15 prosentini, men hesi eykainngjøld skulu fylgja somu ásetingum sum øll onnur inngjøld. Tó kann ongantíð verða inngoldið meira enn 200 tús. kr. eftir skatt í einum ári.

Íløgureglur
Íløgurnar mugu røkjast forsvarliga, og uttan at spararin átekur sær ov stóran váða. Tað verður tí ásett, at parturin av samansparingini, sum kann setast í partabrøv, skal minka, so hvørt sum persónurin nærkast pensjónsaldrinum.

Ein lítil partur av spararunum velur at røkja sínar íløgur sjálvur. Løgtingslógin ásetir, at virðisbrøv bert kunnu handlast gjøgnum peningastovnar. Sostatt ber ikki til hjá eftirlønarsamansparara at gera børshandlar um netbanka. Hetta er fyri at tryggja at spararin fær neyðuga ráðgeving og vegleiðing.

Útgjald ella flyting til hjúnafelaga við deyða
Tá eftirlønarskipan og tryggingarskipan verða stovnað, skal tryggingartakarin samstundis taka støðu til, hvør skal fáa tryggingina og samansparingina, tá hin tryggjaði doyr. Hetta verður nevnt at innseta ein njótunartilskilaðan. Innsetan av njótunartilskilaðum setir ikki til síðis vanligu arvareglurnar, sum t.d. reglurnar um tvangsarv.

Tað verður møguligt hjá hjúnum og sambúgvandi at kunna flyta frá eftirlønarkontu hjá tí deyða til eftirlønarkontu hjá tí eftirlivandi partinum. Tað verður somuleiðis møguligt at fáa ein part útgoldnan uttan at rinda avgjald og skatt til landskassan.

Eftirlønarsamansparingin kann flytast millum hjúnafelagar í sambandi við hjúnaskilnað
Møguligt verður hjá hjúnafeløgum sum part av, at búgvið verður skift í samband við hjúnaskilnað, at flyta uppspardar eftirlønarupphæddir millum eftirlønarkontur hjá hvørjum øðrum uttan at hetta verður mett sum útgjald.

Inngjald skal fara til føroyskan eftirlønarveitara
Ein lutfalsliga stórur partur av løntakarunum, serliga innan heilsuverkið, rindar til danskar eftirlønarskipanir. Hetta er farið fram, hóast føroysk tryggingarlóggáva bert loyvir føroyingum at vera viðskiftafólk í føroyskum rentutryggingarfeløgum.

Sambært uppskotinum verður tað eitt krav, at goldið verður til eftirlønarveitara, ið er skrásettur og hevur heimstað í Føroyum.

Neyðugt verður tí hjá teimum fakfeløgum, sum higartil hava havt avtalu við danskan eftirlønarveitara, annaðhvørt at stovna føroyskan eftirlønarkassa ella gera avtalu við onkran av verandi eftirlønarveitarum í Føroyum.

Orsøkin til kravið um føroyskan eftirlønarveitara er tann, at hetta ger tað møguligt hjá føroyskum myndugleikum at krevja, at henda løgtingslóg verður fylgd. Eisini verður tað léttari at halda eyga við bæði inngjøldum og útgjøldum. Harumframt fer tað at gera løgtingslógina nógv léttari og bíligari at umsita.

Skiftisskipan fyri spararar, ið gjalda til danskar eftirlønarskipanir
Ætlanin er tó, at tey, sum ikki hava so nógv ár eftir á arbeiðsmarknaðinum, skulu kunna halda fram at gjalda til danskar eftirlønarveitarar, um tey ynskja tað. Tey, sum eru fødd fyri 1. januar 1955, kunnu halda fram at gjalda til ta skipan, tey hava í dag. Somuleiðis kann útgjaldsætlanin fylgja áseting í eftirlønarsáttmála. Men tey, ið hava danskan veitara og eru fødd seinni enn 1. januar 1955, skulu gera avtalu við føroyskan veitara um inngjøld frá og við 2013.

Skiftisskipan fyri fólk fødd fyri 1950
Tey, sum eru fødd fyri 1. januar 1950 eru frítikin frá hesari løgtingslóg. Men kunnu sjálvboðin gjalda til eftirløn sambært hesi løgtingslóg, um tey ynskja tað.

Ígildiskoma
Lógin kemur í gildi 1. januar 2013.

Kap. 2. Avleiðingar av uppskotinum

Lógaruppskotið hevur fíggjarligar og umsitingligar avleiðingar fyri landið. Umsitingarligi kostnaðurin hjá TAKS til íverksetan verður 2,5 mió. kr. í 2012 og 0,1 mió. kr. í 2013. Árligu rakstrarútreiðslurnar frá 2013 og frameftir eru mettar at verða 1,7 mió. kr.

Einsamalt hevur uppskotið ikki tálmandi avleiðingar fyri útreiðslur landskassans, herundir serliga útreiðslur til fólkapensjón. Hetta er treytað av broytingum í reglunum um mótrokning í pensjón.

Uppskotið hevur við sær, at ein vaksandi partur av lønini verður tikin burtur úr grundarlagnum fyri skattskyldugu inntøkuni, í staðin verður rindaður eftirlønarskattur, sum

allur fer í landskassan. Samanlagt verður tískil talan um, at inntøkur landskassans fara at vaksa næstu 10 árini, so hvørt sum inngjaldsprosentið økist upp í 15, meðan inntøkurnar hjá kommununum og sosialu grunnunum hinvegin fara at minka sama tíðarskeið.

Fyri borgarar, sum í dag ikki gjalda til eftirlønarsamansparing, fer uppskotið at hava við sær versnandi gjaldføri so hvørt sum inngjaldið hækkar upp í 15 prosent av lønini.

Lógaruppskotið hevur við sær bæði jaligar og neiligar avleiðingar fyri pensjónsveitarar. Tvungið eftirlønargjald og krav um føroyskan veitara, hevur við sær munandi vøkstur í virkseminum. Men hinvegin verða teimum álagdar fleiri umsitingarligar byrðar.

Lógaruppskotið hevur við sær, at tey sum í dag hava danska eftirlønarskipan mugu skifta til ein føroyskan veitara. Hetta kann hava við sær hægri kostnað og/ella verri treytir.

Lógaruppskotið hevur positivar sosialar avleiðingar, við tað at fleiri nú verða tryggjaði móti fátækradømi í aldurdóminum.

Mett verður ikki, at lógaruppskotið hevur stórar avleiðingar fyri vinnuna sum heild. Tó fer tað at ávirka mongu smærru arbeiðsgevararnar, hvørs starvsfólk ofta ikki gjalda til eftirløn, at nú skal eftirlønaravtala gerast við øll starvsfólk.

Mett verður ikki, at lógaruppskotið hevur avleiðingar við sær fyri umhvørvið.

Mett verður ikki, at lógaruppskotið hevur beinleiðis avleiðingar fyri altjóða avtalur og reglur.

	Fyri landið/ landsmyndug-leikar	Fyri kommunalar myndugleikar	Fyri pláss/øki í landinum	Fyri ávísar samfelagsbólkar/ felagsskapir	Fyri vinnuna
Fíggjarligar/ búskaparligar avleiðingar	Ja	Ja	Nei	Ja	(Ja)
Umsitingarligar avleiðingar	Ja	Nei	Nei	Nei	Ja
Umhvørvisligar avleiðingar	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Avleiðingar í mun til altjóða avtalur og reglur	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Sosialar avleiðingar				Ja	

Kap. 4. Serligar viðmerkingar
Eru ávegis.

Kap. 5. Fylgiskjøl
Ongi.

Fíggjarmálaráðið, tann 21. mars 2012

Jørgen Niclassen
landsstýrismaður

/ Atli Suni Leo